

RUIMTELIJK ERFGOED, AMBITIE EN INSPIRATIE -CONCEPT-

Ambitie

De afgelopen jaren zijn het erfgoedbeleid en het ruimtelijk beleid in Nederland naar elkaar toe gegroeid. Het Rijk heeft aan deze ontwikkeling vormgegeven met de beleidsbrief 'Modernisering van de Monumentenzorg' (2009) en de beleidsvisie 'Koersen op Karakter, Visie Erfgoed en Ruimte' (2011). Het doel is om het gebouwde erfgoed sterker te laten bijdragen aan waarde-creatie, duurzaamheid en de kwaliteit van de leefomgeving. Het is bovendien de bedoeling dat het beleid duidelijk en eenvoudig zal worden, uitgaande van een efficiënte samenwerking van overheden. In lijn met de bredere ontwikkeling in de ruimtelijke ordening wordt het vooral aan de gemeenten overgelaten om vorm en inhoud aan dit nieuwe beleid te geven. Ook in Deventer wordt aan of met een gebiedsgerichte en integrale benadering van erfgoedzorg gewerkt. Zo beoogt het erfgoedbeleid om positief bij te dragen aan de vitaliteit en kwaliteit van de stad. De structuurvisie is bij uitstek geschikt om de ambities op het gebied van ruimtelijk erfgoed (zowel wat betreft ruimte als erfgoed) vast te leggen.

Deventer heeft ruim 1100 rijks- en gemeentelijke monumenten en de binnenstad is een beschermd gezicht. Het cultureel erfgoed van Deventer draagt bij aan het gunstige vestigingsklimaat en de economische slagkracht van de stad. Met bescherming zijn de monumenten niet automatisch veilig gesteld. Hiervoor is een niet-aflatende inzet nodig van burgers, ondernemers en de gemeente samen. Erfgoed is echter meer dan het behoud van beschermde monumenten alleen. Het gaat ook over de kwaliteit van stadsdelen en de cultuurhistorische waarden die overal in de gemeente zijn terug te vinden, zowel beschermd als onbeschermd erfgoed. Deventer kan zich gelukkig prijzen met zeer uiteenlopende gebieden van hoge kwaliteit, variërend van de binnenstad, tot vitale stadsuitbreidingen, groenstructuren, historische dorpen en een landelijk gebied met buitenplaatsen en boerderijen.

Het Deventer van 2040 bestaat voor het overgrote gedeelte al. Het is de kracht en kwaliteit van stad en land, het zogenaamde merk Deventer, dat door bewoners en bezoekers gemakkelijk wordt herkend en gekoesterd. De opgave voor de komende decennia is niet zozeer om de stad verder uit te breiden, maar om het bestaande te transformeren en aan te passen aan veranderende omstandigheden. Dat betekent

dat de bestaande gemeente zich zal moeten voegen naar de nieuwe maatschappelijke opgaven zoals vergrijzing, verduurzaming en economische innovatie. Deventer zal het in de toekomst sterk van haar bestaande kwaliteiten moeten hebben. Nu al treedt een omslag in het denken over de ruimte en de stad en het land op: van stadsuitbreiding naar consolidatie, van een aanbod-gestuurde naar een vraag-gestuurde markt, van nieuwbouw naar de transformatie van het bestaande en van sloop naar herontwikkeling. De bouwopgave is een ombouwopgave geworden, waarbij ruimtelijke kwaliteit en uniciteit (het verhaal van de plek) voorop staan. Voor het aantrekken van bewoners, bezoekers en investeerders is de kwaliteit van de binnenstad, de wijken en het buitengebied een steeds belangrijker factor. Het gaat erom die kwaliteiten van Deventer vast te houden, verder te ontwikkelen en als inspiratie te gebruiken.

Cultureel erfgoed is een belangrijke troef van Deventer als vestigingsplaats. Heden en toekomst zijn sterk met het verleden verbonden – iedere ontwikkeling in de stad vindt plaats op een locatie, waar al honderden (zo niet duizenden) jaren is geleefd. Vanuit de toekomst van 2040 zal in Deventer die gelaagdheid van vele eeuwen herkenbaar zijn. Het is nu aan ons om de keuzen te maken die het gegeven van de geschiedenis omzet in ruimtelijke kwaliteit. Wij kunnen Deventer uitbouwen tot een boeiende stad van de 21ste eeuw, waarin de geschiedenis beleefbaar, zichtbaar en herkenbaar is – de keerzijde is dat slopen of onzorgvuldig herstructureren van stukken stad en land onomkeerbaar is.

Een integraal en samenhangend ruimtelijk beleid kan hier gestalte aan geven en daarbij past een gebiedsgerichte erfgoedzorg. Bij een gebiedsgerichte benadering is er ruimte voor ontwikkeling, maar wordt bij interventies onderzocht of en hoe de bestaande kwaliteit daarin kan worden meegenomen (in de vorm van behoud door herbestemming of transformatie). Deventer wil, met deze structuurvisie, verder invulling geven aan een integrale, gebiedsgerichte erfgoedzorg. Het accent wordt gelegd op inspiratie, informatie en synergie, als bijdrage aan het vasthouden en verder ontwikkelingen van de ruimtelijke kwaliteit van de stad.

De ambitie voor ruimtelijk erfgoed is:

- inspiratie vanuit erfgoed aan ruimtelijke initiatieven (niet primair door regels) - ontwikkelingsgericht vanuit een vertrouwensbasis tussen overheid en initiatiefnemer.

Vorm

Dit geven we vorm door:

- In beeld brengen welke beschermde en onbeschermde cultuurhistorische waarden in de gemeente aanwezig zijn (objecten, structuren, buitenruimte, landschappen).

Hierbij worden verschillende waarden gebruikt (bijvoorbeeld beschermde, bewezen, verwachte, beperkte en geen waarden). Deze waarden vertellen en verbeelden gezamenlijk de ontwikkeling van Deventer. Door aanvullend gebruik te maken van thema's die in de geschiedenis van Deventer een belangrijke rol hebben gespeeld, wordt inspiratie geboden voor nieuwe initiatieven.

- Voor de verschillende waarden duidelijk maken hoe de gemeente hiermee wil omgaan door middel van ontwikkelingsstrategieën (als behouden, doorontwikkelen en inspireren) . Zo kan in een vroeg stadium van transformatie- en planprocessen de cultuurhistorische waarde in de afweging worden betrokken – de beste garantie dat op de bestaande kwaliteiten in de stad wordt voortgebouwd.

- Ontwikkelen van een (overzichtelijke) erfgoedrichtlijn voor planprocessen (bestemmingsplannen) en aanvragen voor een omgevingsvergunning. Hiermee weet iedereen (gemeente, eigenaren, belanghebbenden) waar hij aan toe is met het erfgoed (archeologie, bouwhistorie, monumenten, onbeschermde erfgoed).

- In beginsel streven naar minder objectbescherming op de traditionele manier, maar naar heldere procesafspraken en een zorgvuldige omgang met ruimtelijk erfgoed. Erfgoed is om te inspireren en bij te dragen aan kwaliteit van de planvorming. Dit is niet vrijblijvend. Erfgoed vraagt om maatwerk en flexibiliteit, zorgvuldig genoeg om cultuurhistorische kwaliteiten optimaal te kunnen benutten en daarmee veilig te stellen en tegelijk open genoeg om ruimte te laten voor de dynamiek, die in een vitale stad en ommeland onmisbaar is.

- Nadruk leggen op documentatie, communicatie en voorlichting. Erfgoed gaat iedereen aan. De verhalen over de stad die met het erfgoed zijn te ontdekken en te vertellen, zijn te mooi om ze alleen voor de specialisten te houden.

- Invulling van het thema Herbestemming, waaronder een contactpunt
Leegstandsmelding

- Actualisering met de regio en provincie over gezamenlijke erfgoedstrategie (voor de Hanzesteden en Salland).

2- Inspiratie: het MERK DEVENTER

Deventer is een gemeente van eeuwenoude geschiedenis en een rijk cultureel leven. De een associeert Deventer als de stad met boeken en drukkers, de ander met Geert Grootte en de moderne devotie. Ooit was hier de Bisschopshof en de Keizerlijk Vrije Hanzestad. Erasmus en Thomas à Kempis gingen er naar school. Later liep Deventer voorop in de industrialisatie, in 1829 had de ijzergieterij van Nering Bögel al een stoommachine. De monumentale binnenstad met haar beeldbepalende Ijsselfront ligt in het groene buitengebied, met het rivierenlandschap van de IJssel, buitenplaatsen, oude buurtschappen, Juist de combinatie van stad en landschap, van geschiedenis en dynamiek geeft de stad zijn kracht. De lange lijnen van de geschiedenis zijn niet alleen terug te vinden in de gebouwen, wijken en landschappen van de gemeente Deventer, maar ook in de mentaliteit van de stad, in de manier van doen. Onder de vlag van Deventer vallen heel uiteenlopende gemeenschappen en lifestyles – die zich toch allemaal verenigd voelen onder de Lebuïnus en aan de IJssel. Sleutelbegrippen die bij de Deventer manier van leven horen zijn cultuur en kennis, pioniersgeest, en de verbinding tussen mensen.

In het hedendaagse Deventer vertaalt zich dat in de boeiende beleefstad, duurzame maakstad en open informatiestad.

De kwaliteit van leven behoort volgens de Universiteit van Cambridge in de streek rond Deventer tot de hoogste in Europa. Geen wonder dat in het ruimtelijk beleid van Deventer al jaren wordt ingezet op het voortbouwen op die bestaande kwaliteit. Als we onze toekomst weten te enten op de wortels van het verleden, kan de toekomst met vertrouwen tegemoet worden zien. Zo kan Deventer zichzelf blijven en zich toch aanpassen aan de eisen en wensen van de moderne, dynamische samenleving. De

economische dragers voor de naaste toekomst zijn duurzaamheid, toerisme en recreatie, en de creatieve industrie. In de economische visie vertaalt zich dat in drie speerpunten, waarmee een brug wordt geslagen van de geschiedenis naar de toekomst: de boeiende beleefstad, de duurzame maakstad en de open informatiestad. Bij het realiseren van deze ambities zijn veel mensen en belangen betrokken. Vanuit cultuurhistorie kan worden bijgedragen om in de ontwikkelingen de samenhang te versterken, de historische continuïteit vast te houden en het draagvlak voor passende veranderingen te realiseren.

water

infrastructuur

verdediging

Openbare ruimte / groen

landgoederen

Handel/industrie

religie

maatschappelijk

Tekst:
SteenhuisMeurs
Gemeente Deventer
Beeld pm

CONCEPT
dd. 5 juni 2013